

Justitiedepartementet

Uppdrag till Kriminalvården att kartlägga metoder och arbetssätt för att stärka arbetet mot våldsbejakande extremism inom myndigheten

Regeringens beslut

Kriminalvården får i uppdrag att göra en kartläggning av metoder och arbetssätt som kan användas för att förebygga våldsbejakande extremism hos Kriminalvårdens klienter. Kartläggningen ska även omfatta metoder och arbetssätt som kan användas i arbetet med de klienter som redan är anslutna, eller på annat sätt har koppling, till våldsbejakande extremistiska grupper. Inom ramen för uppdraget ska kunskap inhämtas från kriminalvården i några utvalda länder. Kriminalvården ska sammanställa de exempel på metoder och arbetsformer som används i Sverige och internationellt, som har framkommit i kartläggningen. De metoder och arbetsformer som Kriminalvården bedömer vara möjliga att implementera i verksamheten ska på lämpligt sätt därefter spridas inom myndigheten.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet och Kulturdepartementet) senast den 31 maj 2016. I genomförandet av uppdraget ska Kriminalvården samråda med den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (Ju 2014:18), Brottsförebyggande rådet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse samt med relevanta organisationer i det civila samhället.

Kriminalvården får för uppdragets genomförande använda 800 000 kronor under 2015. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 1, anslag 6:1, anslagspost 20 Värna demokratin – del till Kammarkollegiet. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 30 september 2015. Kriminalvården ska i samband med redovisningen av uppdraget komma in med en ekonomisk redovisning

till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska även medel som inte har utnyttjats återbetalas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och ekonomisk redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har. Regeringen avser besluta om medel även för 2016 under förutsättning att riksdagen anvisar medel för ändamålet. Den totala kostnaden för uppdraget under 2015 och 2016 beräknas uppgå till 1 500 000 kronor.

Skälen för regeringens beslut

Ideologiskt motiverat våld som riktas mot samhällets institutioner, dess representanter eller mot enskilda individer på grundval av till exempel deras politiska eller religiösa övertygelse, etniska tillhörighet, sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck är ett hot mot demokratin och den sociala sammanhållningen i ett samhälle. Det står i strid med demokratin grundläggande principer och alla människors lika värde och rättigheter.

Våldsbejakande extremism är när en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja sin sak. I Sverige finns i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska rörelser; högerextremism, vänsterextremism och islamistisk extremism. Det är framförallt unga män som lockas till dessa rörelser, även om unga kvinnor också kan vara aktiva. Våldsbejakande extremism kan ta skilda uttryck – från att på olika sätt stödja eller uppmana andra till att utföra våldshandlingar och attentat – till att delta i finansiering, planering, förberedelse och genomförande av olika våldshandlingar. Våldsbejakande extremism kan utvecklas till allvarliga våldsbrott och till terrorism.

Regeringen beslutade den 26 juni 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att som nationell samordnare förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå när det gäller arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (dir. 2014:103). I syfte att stärka den nationella samordnarens arbete gentemot myndigheter, kommuner och det civila samhällets organisationer inklusive trossamfund, fattade regeringen den 12 mars 2015 beslut om tilläggsdirektiv som innebär att samordnaren nu också ska förbättra stödet till anhöriga, utreda förutsättningarna för en pilotverksamhet med en nationell stödtelefon, ta fram och initiera genomförandet av en sammanhållen strategi för arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism, uppmuntra till insatser för individer som vill lämna våldsbejakande extremistiska rörelser och inrätta ett nätverk av experter (dir. 2015:27).

I andra europeiska länder, t.ex. i Frankrike, har fängelser utpekats som en miljö där det finns risk för att individer rekryteras till våldsbejakande extremist- och terroristgrupper. Inom den svenska Kriminalvården finns ett antal faktorer som syftar till att minska denna risk, som en utbyggd underrättelseverksamhet, relativt små anstaltsavdelningar, en medveten strategi vid placering av intagna och personal som arbetar nära de intagna i vardagen. Trots dessa skyddande faktorer kan intagna i häkte och anstalt, liksom Kriminalvårdens klienter inom frivården, bli utsatta för negativ påverkan såväl inom Kriminalvårdens miljöer som från det omkringliggande samhället. För att kunna möta detta är det viktigt att Kriminalvården har metoder och kunskaper för att förebygga radikaliserings och för att kunna hantera individer som är på väg att radikaliseras eller som redan har anslutit sig till våldsbejakande extremistiska rörelser.

Uppdraget till Kriminalvården är en del i en förstärkning av arbetet för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Skälet till att arbetet mot våldsbejakande extremism nu på olika sätt förstärks är att rekryteringen till våldsbejakande extremistiska grupper har ökat. Särskilt oroande är det ökande antalet personer som väljer att ansluta sig till väpnade extremist- och terroristgrupper i utlandet. Detta är ett allvarligt problem av flera skäl. Utvecklingen utgör ett direkt hot mot säkerheten i aktuella konfliktområden och människorna där. Vidare kan några av dem som reser komma att utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet om de återvänder till Sverige med avsikt och förmåga att genomföra terroristattentat här, eller mot svenska intressen i utlandet. Även anhöriga som drabbas behöver stöd och hjälp. De kan också vara viktiga i det förebyggande arbetet för att motverka radikaliserings och rekrytering till våldsbejakande extremistgrupper i Sverige och i utlandet. Sammantaget kräver detta att ytterligare konkreta åtgärder vidtas på nationell, regional och lokal nivå.

På regeringens vägnar

Morgan Johansson

Helena Lundberg

Kopia till:

Justitiedepartementet/PO, SSK, L4, L5

Socialdepartementet/FS, FST

Kulturdepartementet/D, DISK

Utrikesdepartementet/SP

Polismyndigheten

Säkerhetspolisen

Brottsförebyggande rådet

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Socialstyrelsen

Statens institutionsstyrelse

Kammarkollegiet

Försvarshögskolan

Den nationella samordnaren för att värna demokratin mot
våldsbejakande extremism (Ju 2014:18)

Utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att
förhindra och bekämpa terrorism (Ju 2014:26)

Sveriges Kommuner och Landsting